

VERSLAVINGSPŌËZIE
DEEL II: VERLIES VAN CONTROLE

Kees Torn

Pat

Hij wist niet wat hij zonder sigaretten
of wat hij zonder schaken moest beginnen
Hij schaakte om de zinnen te verzetten
en rookte om de zinnen te verzinnen

Kees Torn, een woordjongleur, beschrijft hier mooi de drogfuik: je neemt het middel bijvoorbeeld om te ontspannen, en je lijf spant dan alweer aan in aanloop naar de ontspanning, hetgeen onrust geeft, die om ontspanning vraagt.....

Ook over Torn verscheen een documentaire, 'Het langzame leven', waarin hij vertelt: schrijven, drinken en een sigaar. Schrijven is een noodzaak. Net als drinken. Het is een manier om de gedachten onder controle te houden en af te remmen. Het drinken is ook een poging om te verdoven, het allemaal niet te erg te voelen. Hij zegt: 'Ik zou niet weten hoe het moet zonder schrijven of zonder drinken. Trouwens, ik weet niet eens of schrijven wel kan zonder drinken. Ik kan het niet. En ik moet er ook een sigaar bij hebben.'

SAMENGESTELD DOOR COES DELPRAT

VERSLAVINGSPŌËZIE II

Jean Pierre Rawie

Verslaafd rondel

Ik kan dit leed met niemand delen,
al slaap ik niet meer van verdriet.
Met drank en valium en speed
lukt het nog wel mooi weer te spelen

zodat temidden van de velen
geen sterveling mijn wanhoop ziet:
ik kan dit leed met niemand delen,
al slaap ik niet meer van verdriet.

Ach God, verstrek mij duizend kelen
waar ik vergetelheid in giet,
want baat het niet, dan schaadt het niet
en wat kan mij de wereld schelen:
Ik kan dit leed met niemand delen.

In 1982 wordt Jean Pierre Rawie kortdurend opgenomen in het ziekenhuis, waarna de dichtbundel *Intensive care* volgde. Voor Rawie is de drank een troostmiddel voor een ongedefinieerd verlangen, om een ‘onpersoonlijke melancholie, waarin hij hunkert naar een niet-geweest verleden’.

In 1987 wordt hij na een boekenbal opnieuw opgenomen, nu enkele maanden, waarvan drie maanden verkerend op de grens van leven en dood, met een beschadigde alvleesklier door overmatig drankgebruik en een longontsteking, daarbij vast geholpen door overmatig rookgedrag.

Na deze opname leek Rawie aanvankelijk zijn leven enigszins te hebben gebeterd, wat volgens sommige critici zijn werk ten goede kwam. Guus Middag betitelde dat werk als ‘postpancreatische poëzie’.

Rawie hanteert vrijwel geen metaforen; hij ziet zichzelf veeleer als een ‘muzikale dan een beeldende dichter’.

Hans Plomp

Te gast bij mezelf

Vandaag kwam in een urenlange roes
mijn leven op bezoek.
het bracht een fles cognac mee
en we dronken zwijgend.
Mijn leven raakte snel beschonken.
Ik dronk het lachend onder tafel.
Daar lag mijn leven laveloos te lallen.
De neiging om erop te kotsen kon ik niet onderdrukken.
Vol weerzin wendde ik me af,
maar toen ik opstond
greep het kreng mijn enkels en ik viel!
Toen overmeesterde mijn leven mij
en liet me weerloos liggen
in mijn kots

Net als Rawie schrijft Plomp behoorlijk nuchter, er zijn weinig mooie woorden, weinig beeldspraak, al gebruikt Plomp zeker een metafoor, in de vorm van de personificatie van zijn leven.

Hans Plomp was de man die het tot verdwijnen gedoemde dorp Ruigoord tot kunstenaarskolonie omkraakte. In 2024 overleed hij op tachtigjarige leeftijd, nadat zijn levensleus klonk: 'vier het leven en experimenteer'.

Plomp werd wel psychonaut genoemd, hij beschreef al zijn drugsexperimenten in een handleiding: *Uit je bol* geheten.

Gabriël Kousbroek

Kutvloekende kanker

Kutvloekende kankerjunks
sterven onder mij-
benevelde kreten
kruipen mijn dromen binnen.

Sterven in de steeg
terwijl de duiven op je hoofd schijten
schoonmaakwagens verder rijden
langs de uiteengereten stronthoop
van je mislukte levensgenot

Stervend opgevreten worden
door je eigen organen,
vergaan.

Het taalgebruik wordt hier minder en minder poëtisch, ruwer en lelijker, hier zijn we op het dieptepunt van controleverlies. Wees voorbereid op dit oneigenlijk gebruik van ziektenamen.

Vermoedelijk schreef Gabriel Kousbroek dit gedicht in de jaren zeventig of tachtig. Zijn oudere zus Hepzibah was tijdens zijn middelbare schooltijd heroïneverslaafd geraakt. Later studeerde hij in Amsterdam, dat in die tijd overspoeld werd door heroïne. Gabriel Kousbroek is illustrator, zijn ouders zijn de schrijvers Rudy Kousbroek en Ethel Portnoy

Kees Winkler

Late erkenning

Uiteindelijk kun je alleen maar
De eigen rookverslaving accepteren
Zorgen dat je niet meer dan 10
Sprieten Brazil per dag rookt en daardoor maar wat eerder doodgaat

Zodoende sta je minder verkrampt
Tegen iedere sigaar die je opsteekt
En laat je je humeur niet verpesten
Door telkens de nederlaag te lijden
Je een slapjanus te voelen enz enz

Tenslotte heeft roken een sociale functie
Men maakt meer gedichten met een goede sigaar
Dan daarzonder, voorts is het goedkoop
Vergeleken met andere drugs en uiteindelijk
Heb je niet 50 jaar voor niets gerookt.

Een medicus aan het woord over het roken, Kees Winkler. Hij werkte op het herseninstituut van de Universiteit van Amsterdam. Hij accepteert uiteindelijk de verslaving.

Rutger Kopland

Over het verlangen naar een sigaret

Ken je het verlangen naar een sigaret
naar die gelukkige tijd dat je nog rookte?

Niemand begrijpt dit verlangen behalve ik.

Ik herinner mij iemand die altijd
als ik iets zei dat ze niet begreep
antwoordde: op zich is dit heel intrigerend

en ik herinner mij ook dat ik dan
die uitspraak een aantal malen
in mijn hoofd moest herhalen:
op zich is dit heel intrigerend
totdat de betekenis verdampt was

God kan ondoordringelijke dingen met ons doen
dankzij het feit dat hij niet bestaat.

en zo kunnen ook ondoordringelijke dingen
worden beweerd dankzij het feit
dat ze nergens over gaan.

Het verlangen naar een sigaret is
het verlangen zelf
Sinds ik dit bedacht begrijp ik veel meer.

Rutger Kopland, ofwel psychiater Rudi van den Hoofdakker, heeft een heel breed oeuvre. Hier is het alsof hij de rook in wolkjes uitblaast. Hij stopt, maar blijft verlangen.